

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
Факультет економіки і підприємництва
Кафедра обліку і оподаткування

Допущено до захисту
„_____” _____ 2023 р.
Зав. кафедри, д. е. н., професор

Кваліфікаційна робота магістра

ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ І АНАЛІЗ ЇХ
ВИКОРИСТАННЯ В КСП «РОДНИКІВКА»
УМАНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Виконав – студент 2 курсу, групи 21мз-о
освітньої програми «Облік і оподаткування»
спеціальності 071 Облік і оподаткування
Будило Сергій Миколайович

Науковий керівник – д.е.н., професор
Кучеренко Тамара Євгеніївна

Умань -2023

Реферат
на кваліфікаційну роботу студента факультету
економіки і підприємництва Уманського НУС
(спеціальність 071 «облік і оподаткування»)

Будила Сергія Миколайовича

на тему: «Облік основних засобів і аналіз їх використання в КСП «Родниківка»
Уманського району Черкаської області»

Аналіз літературних джерел свідчить, що в наукових колах розглядаються різні підходи до обліку і аналізу основних засобів для потреб управління. Тому у даній роботі, яка складається із трьох розділів, використано теоретичний матеріал з сучасних навчальних посібників, наукових статей та інших праць провідних науковців. Загальний об'єм роботи складає 56 сторінок. Робота містить 3 рисунки та 10 таблиць. Кількість використаних джерел складається із 51 наукових праць та нормативних актів чинного законодавства.

Мета роботи: розкрити міроприємства щодо поліпшення обліку основних засобів і аналізу їх використання з метою ефективного управління ними у КСП «Родниківка» Уманського району Черкаської області.

Перший розділ роботи – теоретичний. В ньому висвітлено сутність та оцінку основних засобів, узагальнено проблеми обліку і аналізу основних засобів, погляди науковців щодо шляхів їх вирішення.

Другий розділ – практичний. В ньому наводиться облікова політика щодо основних засобів в КСП «Родниківка» Уманського району, висвітлено стан та ефективність їх використання.

В третьому розділі обґрунтовано пропозиції щодо поліпшення первинного та аналітичного обліку основних засобів на досліджуваному підприємстві, зокрема, запропоновано удосконалити Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів, Акт на вибуття основних засобів, Інвентарну картку обліку основних засобів.

Анотація

В кваліфікаційній роботі магістра на прикладі КСП «Родниківка» Уманського району Черкаської досліджено проблеми обліку основних засобів та ефективності їх використання, запропоновано шляхи їх поліпшення.

Ключові слова: основні засоби, об'єкт основних засобів, первісна вартість, ліквідаційна вартість, ефективність використання, капіталомісткість, капіталовіддача, капіталозабезпеченість.

Annotation

In the master's qualification work, the problems of accounting for fixed assets and the efficiency of their use were investigated on the example of the CAE "Rodnikivka" of the Uman district of Cherkasy, and ways of their improvement were proposed.

Key words: fixed assets, object of fixed assets, initial cost, liquidation value, efficiency of use, capital intensity, return on capital, capital adequacy.

ЗМІСТ

ВСТУП

4

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ
ЗАСОБІВ

РОЗДІЛ 2. ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЩОДО ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У
КСП «РОДНИКІВКА» ТА АНАЛІЗ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

2.1. Організація обліку основних засобів на підприємстві

2.2. Склад і структура основних засобів

2.3. Аналіз ефективності використання основних засобів

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У КСП
«РОДНИКІВКА»

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Матеріально-технічна база будь-якого підприємства – є важливою складовою виробничого процесу, яка впливає на характер виробництва і собівартість виробленої продукції. Особливого значення набувають основні засоби у сільськогосподарському виробництві для забезпечення своєчасного і якісного виконання сільськогосподарських робіт, збору урожаю тощо. Тому раціональне використання основних засобів залежить від своєчасних та виважених рішень керівництва, які базуються в тому числі і на даних бухгалтерського обліку. Своєчасність оновлення, поліпшення, проведення капітальних і поточних ремонтів впливають не лише на якість виконаних робіт, але і на собівартість виробленої продукції, а в кінцевому результаті на прибутковість, рентабельність та ліквідність підприємства.

Мета роботи полягає у вивченні теоретичних та методологічних основ обліку, аналізу основних засобів, їх практичного застосування в умовах сільськогосподарського підприємства. Досягнення поставленої мети наукової роботи обґрунтовано у змісті дослідження, які полягають у:

- класифікації основних засобів в обліковій практиці для потреб управління сільськогосподарським підприємством;
- узагальненні практики документального оформлення господарських операцій щодо основних засобів в первинних документах та їх подальшого відображення в регістрах аналітичного і синтетичного обліку;
- визначити шляхи удосконалення обліку основних засобів та практичної їх реалізації у досліджуваному підприємстві
- вивчити методику аналізу основних засобів та її практичне втілення в сільськогосподарському підприємстві для визначення шляхів підвищення ефективності використання основних засобів.

Об'єктом дослідження є практика формування інформації в бухгалтерському обліку щодо основних засобів та аналіз ефективності їх використання в досліджуваному підприємстві.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних, методологічних, організаційних і прикладних положень первинного і бухгалтерського обліку основних засобів, аналізу їх використання у сільському господарстві.

Методи дослідження. Для дослідження сутності основних засобів в бухгалтерському обліку та своєчасного прийняття управлінських рішень щодо ефективного використання основних засобів використано методи наукової абстракції та порівняльного аналізу, монографічний, статистичний, табличне, графічне, аналітичне моделювання.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи стали Закони України, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з питань обліку й аудиту, нормативні і правові документи, матеріали наукових конференцій з питань обліку основних засобів, аналізу їх використання, дані обліку і звітності КСП «Родниківка» Уманського району Черкаської області.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Однією із важливих умов функціонування сільськогосподарського підприємства є забезпечення його відповідними основними засобами, що становлять виробничо-технічну базу, як на умовах права власності, так на умовах їх оренди. Саме від наявності рухомого складу основних засобів сільськогосподарського призначення у вигляді тракторів, комбайнів, інших об'єктів основних засобів залежить своєчасність, якість виконання сільськогосподарських робіт, що у свою чергу, впливає на ефективність виробництва і у цілому на фінансовий стан підприємства.

Облік достовірної інформації про об'єкти основних засобів, їх рух, техніко-економічні показники використання, в тому числі проведення поточних і капітальних ремонтів, витрати на оновлення окремих об'єктів, інші дані щодо ефективного використання основних засобів потребує побудови раціональної організації їх обліку відповідно до діючих нормативних документів та на вимогу управлінського персоналу.

Вторгнення російських військ на територію України та продовження військових дій у країні також впливають на особливості господарської діяльності сільськогосподарських підприємств, в тому числі і на питання оновлення, ремонтів основних засобів, їх використання, що впливає на показники ефективності використання основних засобів. У зв'язку із цим наукові дослідження обліку основних засобів та ефективність їх використання набувають актуальності в процесі управління ними.

Вивченням досліджуваної теми одо організації удосконалення обліку основних засобів займалися такі вітчизняні економісти, як Г.Ю. Аніщенко, С.О. Гарна, В.О. Гончар, Т.І. Галецька, Джеджула, І.Ю. Єпіфанова, О.О. Довжик, Т.Є. Кучеренко, Л.. Мельник, О.П. Колісник, К.К. Приходько, Н.В. Кудлаєва, О.П. Левченко, В.Д. Попова, Н.В. Оляднічук, О.М. Рибалко, Н.М. Селіванова, А.М. Хазанюк та інші.

Організація обліку основних засобів, його методологічні і методичні основи в Україні регламентується рядом законодавчих актів таких як:

- Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [43];
- НП(С)БО № 7 «Основні засоби» [34];
- Податковий кодекс України [39];
- Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджені Наказом Міністерства фінансів України 30.09.2003, № 561 [29].

Підприємства, які ведуть облік за міжнародними стандартами фінансової звітності відповідно до вимог законодавства або за самостійно прийнятим рішенням, керуються МСБО 16 «Основні засоби» [30].

Наукові публікації, що висвітлюють проблеми обліку основних засобів можна згрупувати за такими темами: визначення поняття «основні засоби» та їх визнання в обліку; класифікація основних засобів на підприємстві; удосконалення первинного обліку основних засобів; удосконалення аналітичного і синтетичного обліку основних засобів; амортизація основних засобів та удосконалення її методів [1,2,27,31,47,48]. В умовах сьогодення постала проблема обліку основних засобів, їх своєчасного оновлення, ремонту, використання з урахуванням військових дій в Україні. Військова агресія російської федерації створила великі проблеми для функціонування сільськогосподарських та інших підприємств, своєчасного облікового забезпечення стану та руху основних засобів, їх використання: «...головними проблемами відображення в обліку вибуття основних засобів внаслідок збройної агресії РФ є: неможливість забезпечення безпечного та безперешкодного доступу інвентаризаційної комісії до активів, первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку; наявність /збереження вказаних документів та реєстрів» [35,36,46]. В наукових дослідженнях відмічаються особливості документального підтвердження факту знищення, втрати майна їх відображення в обліку і звітності. На порядку денному постали питання визначення суми

справедливої компенсації за втрачені, відчужені об'єкти основних засобів, юридична відповідальність за компенсацію знищеного майна [3,5,6,15] .

Під час визначення поняття «основні засоби» деякі автори наводять власну трактовку, яка, на наш погляд, формується із використанням неринкових підходів. Так, Селіванова Н.М., Качанова Н.С. дають наступне власне визначення: «основні засоби – це активи матеріальної форми, що використовуються під час господарської діяльності підприємства протягом усього терміну довгострокової експлуатації, під час якої вартість даних виробничих фондів зменшується за рахунок фізичного та морального зносу» [48]. Як бачимо, дане визначення стосується лише «виробничих фондів», які «використовуються під час господарської діяльності», але не охоплює соціальну інфраструктуру. Поза визначенням залишається термін «довгострокова експлуатація». Поняття «фонди» в бухгалтерському обліку не використовується, оскільки вважається, що воно характеризувало частину майна, яке виділила держава для державних підприємств [8,17,25].

На противагу попередньому визначенню поняття «основні засоби» Яковишина Н.А., Яковенко К.А. вважають основними критеріями визнання їх є: «матеріальність (наявність матеріально речової форми); – призначення (утримуються з метою використання їх в процесі виробництва, постачання товарів, надання послуг або для здійснення адміністративних чи соціально-культурних функцій); – строк корисного використання (більше року або операційного циклу, якщо він більше року); – амортизаційність (здатність об'єкту в процесі експлуатації поступово переносити свою вартість на результат діяльності підприємства) тощо» [54].

МСФЗ не ставлять вартісних обмежень при віднесенні активу до основних засобів. Домінантною ознакою визнання основних засобів є їх використання протягом періоду більше одного року та забезпечення економічних вигід у майбутньому [30].

Достовірність і своєчасність відображення в обліку операцій з основними засобами, встановлення об'єктів оподаткування груп основних засобів, правові

умови визнання основних засобів базуються на інформації первинного обліку. Як відомо, Державним комітетом статистики у 2021 році скасовано наказ, яким були затверджені типові форми первинного обліку активів таких як основні засоби і запаси. Підприємства повинні самостійно розробляти форми первинних документів із дотриманням обов'язкових реквізитів. Водночас, не скасовано наказ Мінагрополітики від 27.09. 2007 р. № 701, який є чинними [45] і яким затверджено спеціалізовані форми з обліку основних засобів. Проте їх форми також потребують удосконалення відповідно до сучасних вимог нормативних актів з обліку основних засобів. Проблема удосконалення первинного обліку основних засобів з урахування необхідних реквізитів, що характеризують їх рух і використання, досить детально розглянута рядом науковців [19,20,22,42,47]. Заслужовує уваги пропозиція щодо запровадження нової форми ОЗ-10 «Розрахунок зменшення, відновлення корисності основних засобів», на основі якої здійснювалися б облікові записи відповідно до вимог НП(С)БО 28 «Зменшення корисності активів» [5,6].

Особливої уваги, на наш погляд, заслуговують операції з переоцінки основних засобів та відображення цих результатів у регістрах аналітичного обліку для послідуного обліку і контролю за їх використанням та відображенням у фінансовій звітності. Ці проблеми є актуальними, виходячи із вимог НП(С)БО 7 «Основні засоби, яким встановлено проводити переоцінку усіх об'єктів групи, якщо переоцінений один об'єкт даної групи. А в наступні звітні періоди таку переоцінку основних засобів проводити регулярно, якщо їх балансова вартість буде суттєво відрізнятися від справедливої вартості [1,51,52].

Аналіз використання основних засобів сільськогосподарських підприємств проведено економістами-аграрниками, такими як: О. Єрмаков [10], О. Захарчук [7], В. Іванишин [12], Ю. Лупенко, М. Могилова [24] та багато інших. Проведені дослідження показали, що основною проблемою забезпечення основними засобами сільськогосподарських підприємств є недостатність наявних обсягів інвестування для забезпечення необхідної моделі їх відтворення [9,11,12,18,26].

О.В. Захарчук відмічає: «Недооцінка основних засобів аграрного сектору призводить до штучного завищення результативності сільськогосподарської діяльності. При цьому рівень переоцінки (індексації) основних засобів інших галузей національної економіки в рази перевищує цей показник у сільському господарстві, відповідно впливаючи на «відносне» зниження рентабельності операційної діяльності підприємств інших сфер («відносне» щодо показників сільського господарства)» [7].

Таким чином, сільськогосподарські підприємства потребують використання високопродуктивних машин і механізмів, які забезпечать точне і якісне виконання технологічних процесів виробництва з дотриманням екологічних норм, порівняно меншим використанням пально-мастильних матеріалів. Забезпечення поставлених завдань, як вважають науковці [49,50], можливе при запровадженні ефективної моделі розвитку агролізингу, що прискорить техніко-технологічне оновлення галузі, розширенні мереж сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів спільного використання сільськогосподарської техніки для господарств населення та сімейних фермерських господарств.

Актуальним питанням ефективності використання основних засобів сільськогосподарських підприємств є класифікація показників ефективності, їх розрахунок для відображення реального стану впливу певної частини основних засобів на виробничі процеси. Так, на думку Єгорової О.В., Дорогань-Писаренко Л.О. та Рудич А.І. аналіз ефективності використання основних засобів слід робити за такими показниками:

«– показники інтенсивності використання виробничих основних засобів (узагальнювальні та індивідуальні, що характеризують завантаженість та напруженість роботи машин і обладнання за часом використання);

– показники продуктивності використання активних виробничих основних засобів (індивідуальні показники виробітку машин та обладнання);

– показники економічної ефективності використання основних засобів (узагальнюючі та часткові)» [9]. При цьому розрахунок показників інтенсивності та продуктивності використання, – вважають автори, – слід робити лише по

активній частині основних засобів. В основі аналізу розрахунків показників ефективності використання активної частини основних засобів дослідники пропонують використовувати еталонний трактор: відпрацьовано за рік одним еталонним трактором машино-днів і машино-змін; відпрацьовано за сезон одним комбайном машино-днів і машино-змін; відпрацьовано за рік одним вантажним автомобілем машино-днів і машино-змін; обсяг виконаних робіт (виробіток) одним еталонним трактором за рік, за день, за зміну; виробіток на один середньосезонний комбайн та цілий ряд інших показників, серед яких є і загальноприйняті. На наш погляд слід зосередити увагу і на вартості основних засобів, які включаються у розрахунок ефективності – балансова чи первісна/переоцінена. Як відомо, багато сільськогосподарських підприємств використовує основні засоби, які зношені на 70-90 %%. Показники ефективності використання основних засобів розраховуються з використанням первісної вартості, яка не відображає реальний стан ефективності. На наш погляд, більш доцільним було б використання у цих розрахунках балансової вартості, яка відображає залишкову вартість.

За оцінкою Мінагрополітики України та Київської школи економіки, «Погіршилася забезпеченість сільгосппідприємств технікою – продажі комбайнів за 7 міс. 2022 р. порівняно з аналогічним періодом 2021 р. зменшилися у 2,4 рази, тракторів – удвічі, що відбувається на тлі значних фізичних втрат техніки внаслідок бойових дій чи її викрадення окупантами. За оцінками, 84,2 тис. одиниць техніки та устаткування (11 % наявних до 24 лютого 2022 р.) є повністю або частково пошкодженими» [35].

Таким чином, проблеми достовірного і своєчасного обліку операцій з руху, переоцінки основних засобів, розрахунку ефективності їх використання у сільськогосподарських підприємствах є актуальними і потребують вирішення на кожному конкретному підприємстві.

РОЗДІЛ 2. ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЩОДО ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У КСП «РОДНИКІВКА» ТА АНАЛІЗ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

2.1. Організація обліку основних засобів на підприємстві

Основою організації бухгалтерського обліку на підприємстві є законодавчі акти держави щодо методики і методології обліку окремих активів, зобов'язань і власного капіталу та відображення їх у фінансовій звітності. Джерелом інформації, що відображається у бухгалтерському обліку і звітності, є первинна документація, на якій побудована уся система інформаційно-комунікаційного забезпечення зовнішніх і внутрішніх користувачів. Тому раціональна побудова обліку і звітності відображається у обліковій політиці підприємства – це «сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності» [43]. Практичне використання принципів, методів і процедур найбільш повно проявляється у фінансовому обліку активів, зобов'язань і власного капіталу підприємства і має відповідати конкретним визначенням, узагальненим в обліковій політиці даного підприємства.

Облікова політика щодо основних засобів у КСП «Родниківка» передбачає порядок визнання окремих об'єктів в обліку для відображення їх у первинних документах, формування історичної (первісної) оцінки, переоцінки, побудову аналітичного і синтетичного обліку та складання фінансової звітності. Тому необхідно розглянути особливості облікового забезпечення основних засобів у КСП «Родниківка», їх відповідність вимогам НП(С)БО 7 «Основні засоби» та іншим законодавчим актам України. Обліковою політикою підприємства встановлено, що облік і звітність побудовані на підставі національних положень бухгалтерського обліку (додаток А).

Для забезпечення первинного обліку основних засобів у КСП «Родниківка» використовують спеціалізовані форми первинних документів, які розроблені і затверджені Наказом Мінагрополітики від 27.09.2007 № 701 «Про затвердження

спеціалізованих форм первинних документів з обліку основних засобів та інших необоротних активів сільськогосподарських підприємств та Методичних рекомендацій щодо їх застосування» [44]. Слід зауважити, що дані спеціалізовані форми первинних документів є застарілими і ряд показників втратили своє першочергове значення, потребують їх заміни на реквізити, які з'явилися відповідно до вимог НП(С)БО 7 «Основні засоби». На важливість первинного обліку в цілому, в тому числі і основних засобів, вказують постійні доповнення і зміни до Наказу Міністерства фінансів України «Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» № 467 від 28.12.2022. Цим наказом встановлено, що первинні документи складаються на бланках типових і спеціалізованих форм, а також можуть використовуватися самостійно виготовлені бланки, які повинні містити обов'язкові реквізити чи реквізити типових або спеціалізованих форм [40]. Крім того, практично на усіх підприємствах використовують первинні документи створені автоматично в електронній формі програмним забезпеченням інформаційно-комунікаційної системи. Ці первинні документи, як правило, використовуються для обліку грошових коштів, розрахунків, складання та подачі усіх видів і форм звітності.

Визначення поняття «основні засоби» у обліковій політиці КСП «Родниківка» відповідає його визначенню у НП(С)БО 7 «Основні засоби»: «матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, виконання робіт і надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)» [34]. У Податковому кодексі України, ст. 14.1.138 регламентує також вартісну ознаку основних засобів для тих, які обліковуються на рахунку 11 «Інші необоротні матеріальні активи» – вартість яких не перевищує 20000 гривень, і для тих, які обліковуються на рахунку 10 «Основні засоби» – вартість яких не перевищує 20000 гривень [39]. Таким чином, на підприємстві

класифікують основні засоби за вартісною ознакою для подальшого їх обліку і нарахування амортизації.

Для відображення операцій з руху основних засобів – надходження, вибуття, поліпшення у КСП «Родниківка» застосовують спеціалізовані форми первинних документів. Зарахування основних засобів, які надійшли на підприємство з різних джерел, проводиться за Актом приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (форма № ОЗСГ-1) або Актом приймання-здачі відремонтованих і реконструйованих (модернізованих) об'єктів (форма № ОЗСГ-2).

Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (форма № ОЗСГ-1) застосовується на підприємстві для наступних операцій

- ✓ оформлення зарахування до складу основних засобів окремих об'єктів та обліку вводу їх в експлуатацію;
- ✓ переміщення із одного структурного підрозділу в інший;
- ✓ передачі основних засобів зі складу (із запасу) в експлуатацію за винятком тих випадків, коли введення об'єктів в дію повинно оформлятися в особливому порядку у відповідності до існуючого законодавства.

При зарахування до складу основних засобів, які надійшли від постачальників, побудовані господарським та підрядним способом з інших джерел, Акт складається в одному примірнику на кожний окремий об'єкт спеціально створеною комісією, призначеною розпорядженням керівника КСП «Родниківка». До складу комісії включають відповідного головного спеціаліста, який володіє технічною характеристикою об'єкта (головний інженер, інженер-будівельник тощо), керівника структурного підрозділу та особу, яким передається об'єкт під відповідальність та експлуатацію.

Однотипні об'єкти, які мають однакову вартість та прийняті в одному календарному місяці (господарський інвентар, інструменти, обладнання тощо), допускається оприбутковувати за одним Актом (форма № ОЗСГ-1).

Комісія уважно оглядає об'єкт основних засобів, випробовує його технічні характеристики, звіряє фактичні виробничі потужності із даними технічного

паспорту, проводить пробний запуск і після відповідності усіх показників даним технічного паспорту, проектної документації тощо приймає об'єкт в експлуатацію. До складеного Акта додають технічну документацію, що надійшла в комплекті із об'єктом, а потім передають усі ці документи до бухгалтерії підприємства. Після надходження Акта (форма № ОЗСГ-1) до бухгалтерії, він підписується головним бухгалтером та передається для затвердження керівником підприємства.

Внутрішнє переміщення основних засобів на підприємстві оформляється Актом (форма № ОЗСГ-1) у двох примірниках працівником структурного підрозділу, який передає об'єкт. Перший примірник Акта з розпискою особи, яка одержує об'єкт, та особи, яка передає об'єкт, передається до бухгалтерії, а другий примірник залишається у структурному підрозділу, який буде експлуатувати об'єкт.

При безоплатній передачі іншому підприємству, продаж об'єкта основних засобів іншому підприємству Акт (форма № ОЗСГ-1) має складатися у двох примірниках, один із яких залишається на підприємстві, а другий передається приймальній стороні.

В Акті приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (форма № ОЗСГ-1) зазначають коротку характеристику об'єкта основних засобів, його первісну (переоцінену) вартість та суму амортизації з моменту введення об'єкта в експлуатацію.

Акт приймання-здачі відремонтованих і реконструйованих (модернізованих) об'єктів (форма № ОЗСГ-2) у КСП «Родниківка» застосовується для оформлення приймання-здачі основних засобів із ремонту, реконструкції та модернізації, які виконані як власними силами, так і підрядниками.

У КСП «Родниківка» при виконанні реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання об'єкту основних засобів власними силами, Акт (форма № ОЗСГ-2) підписує керівник структурного підрозділу, що приймає об'єкт основних засобів та керівник структурного підрозділу, який виконав вказані роботи по поліпшенню. Після цього Акт (форма № ОЗСГ-2) здають до бухгалтерії

підприємства, де його підписує головний бухгалтер та затверджує керівник підприємства. Зміни до характеристики об'єкта, пов'язані із його поліпшенням, вносять до технічного паспорту відповідного об'єкта основних засобів.

Якщо поліпшення об'єкта основних засобів виконує стороннє підприємство Акт (форма № ОЗСГ-2) складають у двох примірниках, один із яких залишається у КСП «Родниківка» а другий примірник передається підприємству, що виконав роботи по поліпшенню.

У КСП «Родниківка» об'єкт основних засобів вилучається з активів у разі його вибуття внаслідок продажу, безоплатної передачі або ліквідації в разі невідповідності критеріям визнання активом. Визначення непридатності об'єкта основних засобів, неможливості або неефективності проведення його відновлювального ремонту займається постійно діюча комісія, яка затверджується наказом по підприємству. До складу комісії включаються: заступник керівника підприємства, головний інженер, головний агроном, головний зоотехнік, інженер будівельник, керівник відповідного структурного підрозділу, головний бухгалтер, особа на яку покладено відповідальність за збереження об'єкта. До компетенції постійно діючої комісії входить безпосередній огляд технічного стану об'єкта, що підлягає списанню, виявлення причин списання об'єкта (знос, реконструкція, порушення нормальних умов експлуатації, аварії і інше), виявлення осіб, з вини яких відбулося передчасне вибуття об'єкта з експлуатації, визначення використання окремих вузлів, деталей, матеріалів об'єкта, що списують. Після огляду об'єкта основних засобів, виявлення причин непридатності для подальшого використання комісія складає Акт на списання основних засобів (форма № ОЗСГ-3).

Витрати зі списання (ліквідації), а також вартість матеріальних цінностей, що надійшли від розбирання будинків, споруд, демонтажу обладнання тощо, відображають у спеціальному розділі Акту «Розрахунок результатів списання об'єкту».

У КСП «Родниківка» Акт на списання автотранспортних засобів (ф. № ОЗСГ-4) використовується для оформлення списання вантажного, легкового

автомобіля, причепа чи напівпричепа при їх ліквідації. Рішення про списання автотransпортних засобів приймає комісія, яка призначається керівником підприємства, аналогічно як і списання інших основних засобів.

Акт (форма № ОЗСГ-4) складається у двох примірниках, підписується усіма членами комісії і затверджується керівником підприємства. Перший примірник передається до бухгалтерії КСП «Родниківка», яка відмічає вибуття об'єкта в інвентарній картці. Другий примірник Акта (форма № ОЗСГ-4) залишається у особи, яка відповідальна за зберігання цього об'єкта основних засобів, та є підставою для здачі на склад матеріальних цінностей та металобрухту, отриманих в результаті ліквідації об'єкта.

Вартість робіт із розборки об'єктів, які підлягають списанню (ліквідації), а також вартість матеріальних цінностей, що надійшли від розбирання автотransпортних засобів, відображають у спеціальному розділі «Розрахунок результатів списання автомобіля (причепа, напівпричепа)».

Усім об'єктам основних засобів, які оприбутковані на баланс підприємства, у КСП «Родниківка» присвоюють інвентарні номери, що сприяє контролю за їх збереженням. Нумерацію основних засобів у КСП «Родниківка» проводять відповідно до вимог, згідно яких кожній класифікаційній групі об'єктів основних засобів відводять серію порядкових номерів. При цьому приймається до уваги фактична наявність основних засобів даної групи і можливі поступлення нових об'єктів. Таким чином, обліковують основні засоби окремо по кожному інвентарному об'єкту. Для контролю за збереженням і використанням об'єктів основних засобів, їм присвоюють інвентарні номери.

Інвентарний номер на кожен об'єкт можуть наносити фарбою або прикріплюють у вигляді металевого жетона чи іншим способом. Номер, присвоєний об'єкту, як правило, зберігається за ним протягом усього періоду перебування в КСП «Родниківка». Цей інвентарний номер вказують в усіх первинних документах по обліку наявності, руху, поліпшення основних засобів. Інвентарний номер об'єкта, що вибув, не присвоюють іншому об'єкту.

Усі основні засоби у КСП «Родниківка» згруповані за однорідними групами, якими є субрахунки до рахунку 10 «Основні засоби»:

103 – будинки і споруди;

104 – машини і обладнання;

105 – транспортні засоби;

106 – інструменти, прилади та інвентар.

Із даного переліку субрахунків видно, що підприємство не використовує усі субрахунки до рахунку 10 «Основні засоби», оскільки вони відсутні.

Аналітичний облік основних засобів здійснюють в Інвентарній картці основних засобів (форма № ОЗ-6). В Інвентарній картці записують інформацію про технічні особливості об'єкта, його інвентарний номер, балансову (первісну) вартість, метод амортизації та інші характеристики. Записи в Інвентарну картку здійснюють за даними первинних документів, технічних паспортів. У КСП «Родниківка» Інвентарна картка (форма № ОЗ-6) складається в одному примірнику і зберігається в бухгалтерії у спеціальній картотеці.

Облік інструментів, приладів та інвентаря у КСП «Родниківка» проводять в Інвентарній картці групового обліку основних засобів, у якій однорідні об'єкти обліковують за кількістю та сумою в груповому порядку. При цьому з метою індивідуального обліку наявності та руху об'єктів у Інвентарній картці для кожного з них відводять окремий рядок, що значно спрощує контроль за їх використанням. (Ця картка не має номера і була затверджена наказом Міністерства фінансів України № 818 від 13.09.2016).

Облік основних засобів у місцях експлуатації на підприємстві ведуть в Інвентарному списку основних засобів (форма № ОЗ-9), який знаходиться у керівника структурного підрозділу чи іншої особи, відповідальної за використання і збереження основних засобів.

Заповнені Інвентарні картки по обліку основних засобів і групового обліку основних засобів бухгалтерія реєструє в Описі інвентарних карток з обліку основних засобів (форма № ОЗСГ-7). Опис інвентарних карток на підприємстві ведуть за класифікаційними групами об'єктів основних засобів та інших

необоротних активів. При вибутті основних засобів працівник бухгалтерії підприємства робить помітки в описі, а Інвентарну картку основних засобів прикладають до Акту на списання основних засобів (форма № ОЗСГ-3).

Інвентарні картки основних засобів та інші необоротних активів, що надійшли або вибули протягом звітного місяця зберігають в картотеці окремо. В кінці місяця на їх підставі заповнюють Картку обліку руху основних засобів (форма № ОЗ-8) (рис. 2.1).

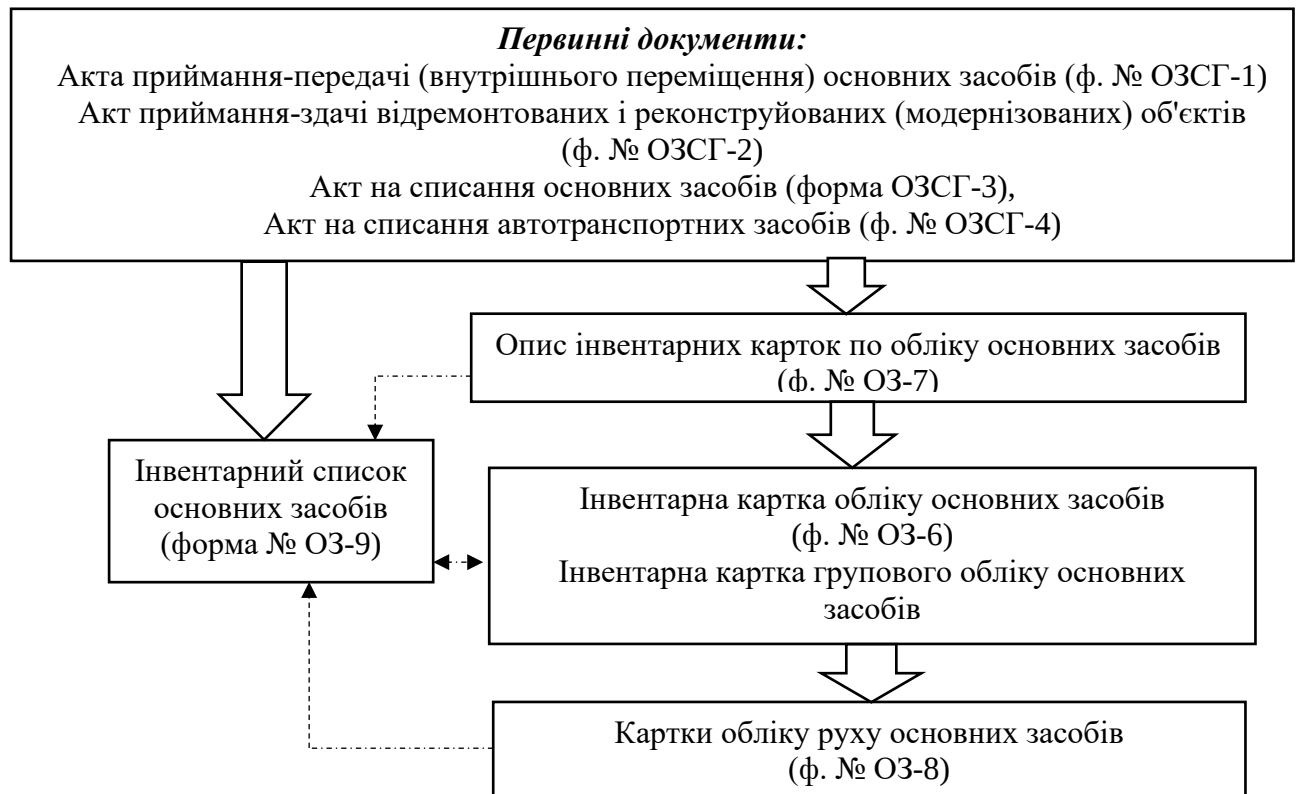

**Рис. 2.1. Первинний і аналітичний облік основних засобів
у КСП «Родниківка»**

• узагальнено автором

→ послідовність записів операцій з основними засобами
- - - - -> взаємозвірка даних

Показники Картки обліку руху основних засобів (форма № ОЗ-8) переносять у таблицю «Аналітичні дані до рахунків 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи», які містяться у відомості № 4.1 с.-г. аналітичного обліку по рахунках: 10 «Основні засоби»; 11 «Інші необоротні

матеріальні активи». Аналітичний облік ведуть за кожним рахунком, в розрізі субрахунків, вказуючи вартість відповідних основних засобів на початок місяця, сума оборотів по дебету і кредиту і вартість на кінець місяця. Підсумок по кожному рахунку звіряють з даними синтетичного обліку рахунків 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи» в Головній книзі (рис. 2.2).

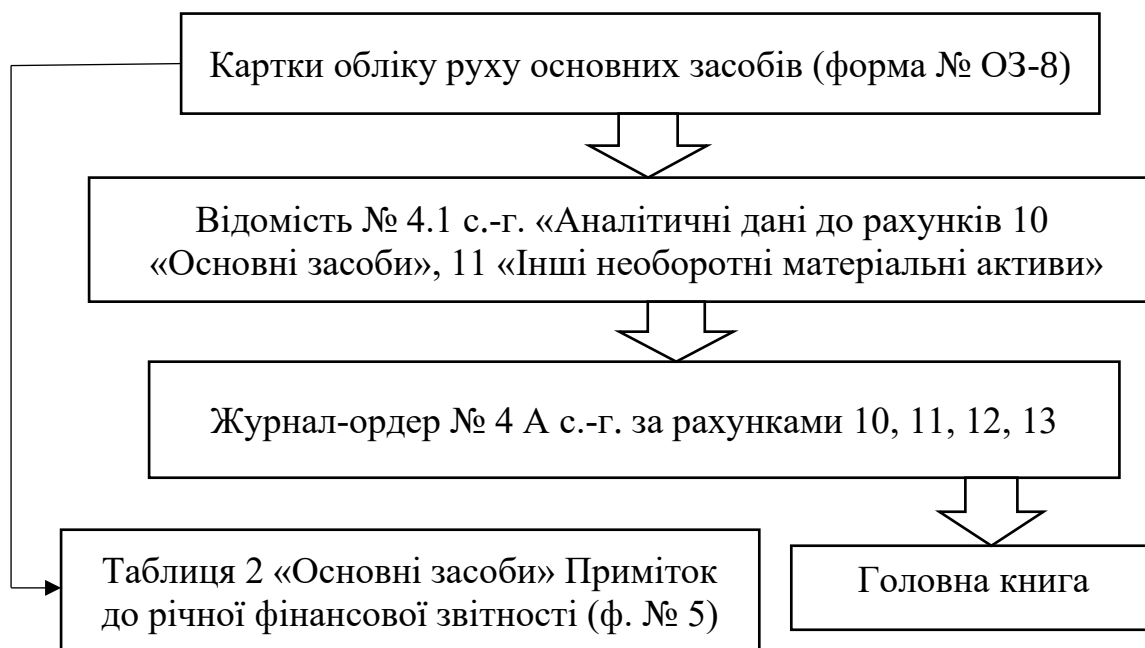

Рис. 2.2. Послідовність записів в регістрах аналітичного і синтетичного обліку у КСП «Родниківка»

В Журналі-ордері № 4 А с.-г. для кожного балансового рахунку виділено окремий розділ, в якому відображаються кредитові обороти. За рахунками 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи» з кредиту записують вибуття основних засобів внаслідок продажу, ліквідації, безоплатної передачі, передачі необоротних активів, як внесок до статутного капіталу іншого підприємства, списання нестач або псування.

Придбаваючи об'єкт основних засобів, підприємство здійснює капітальні інвестиції. Витрати на придбання основних засобів відображаються на субрахунку 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів» або 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних активів». Уведення об'єктів основних засобів в експлуатацію в бухгалтерському обліку відображають:

Дебет рахунку 10 «Основні засоби»

Кредит рахунку 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»;

Кредит рахунку 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних активів».

Кореспондуючими рахунками при вибутті основних засобів виступають:

Дебет рахунку 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» – на суму зносу, нараховану за час експлуатації;

976 «Списання необоротних активів» – на залишкову вартість необоротних активів, які вибули;

972 «Собівартість реалізованих необоротних активів» – при реалізації необоротних активів.

Таким чином, у КСП «Родниківка» списання з балансу основних засобів проводиться без попередньої їх підготовки до продажу і тому такі операції відображаються у витратах іншої діяльності, а не операційної.

Для постановки на облік окремих об'єктів основних засобів, їх необхідно спочатку оцінити. Враховуючи вимоги п. 8 НП(С)БО 7 «Основні засоби» [34], первісна вартість основних засобів складається із наступних витрат:

- ✓ суми, сплачені постачальникам (без урахування непрямих податків) згідно з договором купівлі-продажу;

- ✓ реєстраційні збори,

- ✓ держмити, аналогічні платежі, які здійснюються у зв'язку із придбанням (отриманням) прав на об'єкт нерухомості. До таких витрат відносять, зокрема, державне мито, сплачене при нотаріальному посвідченні договору купівлі-продажу, пенсійний збір тощо;

- ✓ витрати на страхування ризиків доставки основних засобів на підприємство;

- ✓ витрати на транспортування, установку, монтаж, налагодження основних засобів;

✓ непрямі податки, сплачені при придбанні об'єкта основних засобів, якщо вони не відшкодовуються підприємству (наприклад, при купівлі об'єктів для використання в операціях, що не оподатковуються ПДВ);

✓ інші витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням об'єкта основних засобів до стану, у якому він придатний для використання із запланованою метою.

Облік придбання і монтаж придбаного об'єкта основних засобів у КСП «Родниківка», що відображається у складів витрат капітальних інвестицій, формує первісну (балансову) вартість такого об'єкта (табл. 2.1)

Таблиця 2.1

**Бухгалтерські записи операцій з придбання об'єкта основних засобів у
КСП «Родниківка» за 2022 р.**

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Д-т	К-т	
1	Оприбутковано об'єкт від постачальника	152	631	425000
2	Відображено податковий кредит	641	631	85000
3	Витрати, понесені у зв'язку з придбанням об'єкта	152	631	15000
4	Відображено податковий кредит	641	631	3000
5	Нарахована заробітна плата працівникам, які зайняті монтажем і налагодженням придбаного обладнання	152	661	3000
6	Нараховано єдиний соціальний внесок	152	65	660
7	Списано виробничі запаси, витрачені на проведення монтажних і налагоджувальних робіт	152	20	1840
8	Придбаний об'єкт вводиться в експлуатацію і зараховується до складу основних засобів за первісною вартістю	104	152	445500

Будівництво нових об'єктів основних засобів і модернізація, добудова, реконструкція старих будівель і споруд у КСП «Родниківка» проводилися двома способами: підрядним способом і господарським способом капітального.

Підрядний спосіб будівельно-монтажних робіт здійснюється на підставі підрядних договорів, укладених між замовником (забудовником) і підрядником (виконавцем), які передбачають передачу необхідної документації на будівництво, строки розрахунків за виконані етапи робіт тощо (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

**Бухгалтерські записи операцій з капітального будівництва
підрядним способом**

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Д-т	К-т	
Відведення ділянки				
1	Сплачено місцевим органам державної влади (відділ архітектури) за відведення ділянки під забудову	377	311	1500
2	Нараховано податковий кредит з ПДВ	641	377	300
3	Суму оплати за відведення земельної ділянки зараховано до складу капітальних витрат на будівництво	15	377	1500
Отримання технічних умов інженерного забезпечення				
4	Сплачено органам державної влади за отримання технічних умов інженерного забезпечення будівлі	377	311	6000
5	Нараховано податковий кредит з ПДВ	641	377	300
6	Суму оплати за відведення земельної ділянки зараховано до складу капітальних витрат на будівництво	15	377	6000
Розробка проектно-кошторисної документації				
7	Сплачено аванс проектній організації за розробку проектно-кошторисної документації (у розмірі 40% вартості робіт)	371	311	14000
8	Нараховано податковий кредит із суми авансу	641	371	2800
9	Підписано Акт приймання робіт з розробки проектно-кошторисної документації на побудову об'єкта (100% виконання)	151	631	35000
10	Нараховано податковий кредит (у частині, що припадає на вартість прийнятих, але не оплачених робіт)	641	631	4200
11	Проведено взаємозалік за раніше виданим авансом	631	371	14000
12	Перераховано решту суми за розробку проектно-кошторисної документації (60% вартості робіт, що залишилися не оплаченими після їх виконання)	631	311	21000
Будівельно-монтажні роботи				
13	Сплачено аванс підряднику на виконання будівельно-монтажних робіт (у розмірі 40% вартості робіт)	371	311	200000
14	Нараховано податковий кредит із суми авансу	641	371	40000
15	Підписано Акт про виконання робіт підрядчиком відповідно до проектно-кошторисної документації	151	631	500000
16	Нараховано податковий кредит (у частині, що припадає на вартість прийнятих, але не оплачених робіт)	641	631	60000
17	Проведено взаємозалік за раніше виданим авансом	631	371	200000
18	Перераховано решту суми за розробку проектно-кошторисної документації (60% вартості робіт, що залишилися не оплаченими після їх виконання)	631	311	300000
19	Зданий підрядчиком і прийнятий замовником готовий об'єкт введено в експлуатацію і прийнято у склад основних засобів за первісною вартістю	104	151	542500

Крім того, забудовник і замовник погоджують проектно-кошторисну документацію, що визначає місце будівництва майбутнього об'єкта, його архітектурне, планувальне і конструктивне рішення, потребу в кадрах, будівельних матеріалах, машинах і обладнанні, коштах. Склад та зміст проектною документації об'єктів будівництва на всіх стадіях проектування визначаються згідно з будівельними нормами і мають бути достатніми для оцінки проектних рішень та їх реалізації

Господарський спосіб будівництва здійснюється господарством, його спеціалізованою будівельною бригадою при незначних обсягах будівельно-монтажних, ремонтних чи відновлювальних робіт. Але при цьому способі будівництва, реконструкції, добудові підприємству слід придбати проектну документацію, провести вишукувальні, бурові та інші роботи, пов'язані із зведенням об'єктів (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

**Бухгалтерські записи операцій з капітального будівництва
господарським способом**

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Д-т	К-т	
1	Списані будівельні матеріали відповідно до фактичних обсягів виконання	151	205	100000
2	Списані МШП, використані у будівництві	151	22	10000
3	Нарахована амортизація основних засобів, які експлуатуються з метою виконання цих БМР	151	131	5000
4	Нараховано заробітну плату робітникам, зайнятим на будівництві об'єкта	151	661	30000
5	Нараховано ЄСВ на зарплату робітників, зайнятих на будівництві об'єкта (22%)	151	65	6600
6	Готовий об'єкт введено в експлуатацію (об'єкт зараховується до складу основних засобів за первісною вартістю, до складу якої увійшли і попередні витрати в сумі 59250 грн, понесені у зв'язку з придбанням необхідної для початку будівництва документації)	103	151	194100

Після завершення виконання будівельно-монтажних робіт із зведення об'єкта основних спеціальна комісія приймає такий об'єкт, складаючи Акт приймання-передачі основних засобів (форма № ОЗСГ-1), що є підставою для

відображення його на рахунку 10 «Основні засоби». Оскільки для початку будівництва підприємству слід придбати відповідні дозволи державних органів, замовити проектно-кошторисну документацію на будівництво, технічні умови інженерного забезпечення, то ці види робіт уже відображені у табл. 2.2. Тому при відображенні первісної вартості будівництва об'єкта основних засобів ці витрати автоматично будуть включені у його вартість. Облік витрат на будівництво у КСП «Родниківка» формується відповідно до вимог НП(С)БО 16 «Витрати».

Ліквідація (вибуття) основних засобів у КСП «Родниківка» відображається без попередньої їх підготовки, тому доходи і витрати внаслідок такого вибуття відображається у складі іншої діяльності (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Відображення в обліку операцій з ліквідації основних засобів у КСП
«Родниківка»

Зміст господарської операції	Кореспонденції рахунків		Сума, грн.
	дебет	кредит	
Списано суму накопиченого зносу	131	103	45023
Списана залишкова вартість будівлі, що ліквідується	976	103	5700
Нарахована заробітна плата працівникам, зайнятим на ліквідації будівлі	976	66	1360
Нараховано єдиний соціальний внесок	976	65	299
Списано вартість послуг допоміжних виробництв на витрати по ліквідації будівлі	976	234	975
Списано вартість витрачених виробничих запасів (пальне) на витрати, пов'язані із ліквідацією об'єкта основних засобів	976	23	674
Списано вартість малоцінних та швидкозношуваних предметів на витрати, пов'язані із ліквідацією об'єкта основних засобів	976	22	200
Вартість будівельних матеріалів, отриманих від ліквідації будівлі	20	746	9107

Закриття рахунків 746 «Інші доходи» і 976 «Списання необоротних активів» проводиться у загальноприйнятому порядку на рахунок 793 «результат іншої діяльності», який у свою чергу закривається на рахунок 441 «Нерозподілений прибуток» або на рахунок 442 «Непокриті збитки».

Реалізація основних засобів у КСП «Родниківка» в обліку відображається бухгалтерськими записами згідно вимог у складі іншої діяльності (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Облік операцій з реалізації основних засобів у КСП «Родниківка»

Зміст господарської операції	Кореспонденції рахунків		Сума, грн.
	дебет	кредит	
Списано суму накопиченого зносу	131	104	31800
Списана залишкова вартість реалізованого автомобіля	972	104	10470
Нарахування заборгованості покупців за реалізованих автомобіль	377	74	25596
Податкові зобов'язання з ПДВ	74	641	4266
Надходження виручки за реалізований автомобіль від покупця	31	377	25596

У всіх випадках списання основних засобів із балансу підприємства спочатку списують суму зносу у розмірі суми нарахованої амортизації за весь час експлуатації об'єкта, а залишкову вартість, яка розраховується як різниця між первісною вартістю і сумою нарахованої амортизації, відображають у складі інших витрат.

КСП «Родниківка» впродовж 2018-2022 років не отримувала безоплатно, на умовах обміну основні засоби. За досліджуваний період не було проведено переоцінки основних засобів. Основним каналом надходження основних засобів на підприємстві є придбання за плату рухомих об'єктів у постачальників, таких як сільськогосподарська техніка, машини, обладнання та інші необоротні матеріальні активи. Підприємство також не користувалося довгостроковими кредитами для придбання, будівництва, реконструкції, добудови основних засобів.

Таким чином, у КСП «Родниківка» первинний облік основних засобів ведуть з використанням первинних документів, які не містять необхідної інформації щодо їх характеристики і оцінки відповідно до вимог НП(С)БО 7 «Основні засоби». Синтетичний і аналітичний облік основних засобів на підприємстві ведуть із використанням журналу-ордеру № 4 і відомості аналітичного обліку до журналу-ордеру по рахунка 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи».

2.2. Склад і структура основних засобів

Відповідно до діючого в Україні законодавства основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва чи постачання товарів, надання послуг, здачі в оренду іншим особам чи для виконання адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше одного року або одного операційного циклу, якщо він довший за рік [43].

Типова класифікація основних засобів передбачає їх групування залежно від функціонального призначення, галузевої належності, натурального складу та за іншими ознаками. Податковим кодексом України основні засоби поділяються на виробничі і невиробничі з метою оподаткування прибутку підприємства та для оподаткування ПДВ.

Структура основних засобів кожного конкретного підприємства залежить від рівня автоматизації і механізації виробничих процесів, рівня його спеціалізації та інших чинників. Сучасні умови господарювання сільськогосподарських підприємств потребують постійного поліпшення структури основних засобів за рахунок їх оновлення, модернізації, реконструкції, ліквідації зайвого й малоефективного устаткування.

Особливістю використання основних засобів у сільськогосподарських підприємствах є сезонність виробництва, внаслідок чого більшість сільськогосподарської техніки та обладнання до неї використовується короткий період року, наприклад трактори, комбайни, сіялки, культиватори тощо. Нині ринок пропонує велику кількість різноманітної сільськогосподарської техніки, яка є більш продуктивною, потужнішою і економною в частині витрат пально-мастильних матеріалів. Тому перед кожним підприємством стоїть задача якісного оновлення основних засобів, які дозволять швидше і якісно виконувати необхідні сільськогосподарські процеси із використанням більш потужних машин і механізмів. У цих умовах особливого значення набуває аналіз

використання основних засобів конкретно на кожному підприємстві з урахуванням запланованої виробничої програми.

Процес аналізу розпочинають із дослідження наявності та динаміки основних засобів, ступеня їх оновлення та вибуття, структури, яка склалася впродовж аналізованого періоду відповідно до спеціалізації підприємства. У подальшому слід використати ряд показників, які характеризують забезпеченість підприємства основними засобами, ефективність їх використання, такими як: рівень капіталовіддачі, її динаміка, вплив зміни розміру основних засобів і капіталовіддачі на обсяг виробництва, виявлення резервів підвищення капіталовіддачі, поліпшення використання техніки, визначення шляхів зниження витрат на утримання та експлуатацію машин і механізмів, розробка заходів щодо поліпшення використання активної частини основних засобів. «Таким чином вирішення задачі підвищення ефективності виробництва та конкурентоспроможності підприємства все більше залежить від раціонального використання, подальшого росту й удосконалювання основних засобів, особливо від активної її частини, ефективність використання яких залежить від своєчасного їхнього якісного оновлення» [49].

Виявлення динаміки і тенденції розміру і складу основних засобів у КСП «Родниківка» розглянемо за даними табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Динаміка складу та структури основних засобів КСП «Родниківка»

Групи основних засобів	Тисяч гривень					В середньому за 2018-2022 рр.	
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	тис. грн	%%
Будинки, споруди	6995	6995	6995	6995	6995	6995	24,3
Машини, обладнання	16106	19569	21922	22835	24006	20888	72,6
Транспортні засоби	488	488	488	1169	1169	760	2,6
Інструменти, прилади, інвентар	141	157	162	114	125	140	0,5
Багаторічні насадження	7	7	7	7	7	7	0,0
Разом	23737	27216	29574	31120	32302	28790	100,0

Як показують дані табл. 2.6 у КСП «Родниківка» спостерігається відносно стабільний склад деяких груп основних засобів за аналізований період (2018-2022 роки). Вартість будинків і споруд залишається незмінною – 6995 тис. грн за усі досліджувані роки. Станом на кінець 2022 року сума зносу їх склала 6802 тис. грн, що свідчить про те, що вони амортизовані більше, ніж на 97 %. На цю групу основних засобів в середньому за 2018-2022 роки припадає 24,3 % вартості основних засобів КСП «Родниківка»,

Вартість транспортних засобів за 2018-2020 роки також була стабільною – 488 тис. грн., а в середньому за досліджувані роки на них припадало 2,4 % загальної суми основних засобів. У 2021 році парк автотранспорту збільшився за рахунок придбання нових вантажних автомобілів на суму 681 тис. грн., оскільки станом на кінець 2020 року сума зносу транспортних засобів складала 488 тис. грн, тобто знос складав 100 %.

Інструменти, прилади, інвентар також зношені і станом на кінець 2022 року цей показник склав 90 %, незважаючи на деяке оновлення їх складу у 2020 році та списання з балансу повністю амортизованих активів.

Група машин і обладнання у вигляді сільськогосподарської техніки та обладнання до неї займає найбільшу питому вагу у структурі основних засобів КСП «Родниківка» - 72,6 %. У 2022 році ця група основних засобів оновилася в порівнянні із 2018 роком на 50 %. Проте станом на кінець 2022 року сума зносу машин і обладнання склала 19242 тис. грн, що складає 80 % їх первісної вартості.

Багаторічні насадження КСП «Родниківка» представлені лісосмугами і лісонасадженнями, які станом на кінець 2022 року повністю амортизовані, тобто їх первісна вартість і сума зносу є однаковими.

Таким чином, проведений аналіз складу і структури основних груп основних засобів КСП «Родниківка» показує, що підприємство використовує у своїй діяльності найбільш необхідні для здійснення процесу сільськогосподарського виробництва основні засоби. Найбільшу групу основних засобів за 2018 – 2022 роки склали машини і обладнання. Будинки і споруди є другою за величиною у структурі основних засобів групою, яка складається із

об'єктів, які були побудовані у 1970 – 1990 роки. Практично усі групи основних засобів зношені на 80 – 100 %. Підприємство не проводить роботу із кардинального оновлення рухомої частини основних засобів, що впливає на якість і своєчасність виконання робочих процесів.

Для визначення показників руху і стану основних засобів у КСП «Родниківка» розглянемо дані табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Показники руху і стану основних засобів КСП «Родниківка»

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. у % до 2018 р.
Наявність основних засобів на початок року, тис. грн.	17520	23737	27216	29574	31120	177,6
Надійшло за рік, тис. грн.	6317	3737	2358	1546	1182	18,7
Вибуло за рік, тис. грн.	100	258	-	-	-	-
Наявність основних засобів на кінець року, тис. грн.	23737	27216	29574	31120	32302	136,1
Річний приріст, тис. грн.	6217	3479	2358	1546	1182	19,0
Коефіцієнт приросту основних засобів	0,35	0,15	0,09	0,05	0,04	- 0,31
Сума зносу, тис. грн.:						
а) на початок року	10558	12401	15375	19130	22961	217,5
б) на кінець року	12401	15375	19130	22961	26815	216,2
Знос основних засобів, %						
а) на початок року	60,3	52,2	56,5	64,7	73,8	13,5 в.п.
б) на кінець року	52,2	56,5	64,7	73,8	83,0	30,8 в.п.
Придатність основних засобів, %						
а) на початок року	39,7	47,8	43,5	35,3	26,2	- 13,5 в.п.
б) на кінець року	47,8	43,5	35,3	26,2	17,0	- 30,8 в.п.
Відсоток оновлення основних засобів	26,19	12,78	7,97	4,97	3,66	22,53 в.п.
Відсоток вибуття основних засобів	0,57	1,09	-	-	-	-

Впродовж звітнього року у КСП «Родниківка» відбувався постійний процес оновлення та вибуття з експлуатації основних засобів. Взаємо узгодженість цих процесів між собою значною мірою визначає ефективність використання основних засобів та їх вплив на виробничі процеси, крайніми показниками яких є кількість і якість оприбуткованої сільськогосподарської продукції.

Для аналізу руху основних засобів у КСП «Родниківка» необхідно розглянути в динаміці ряд показників, таких як:

- вартість основних засобів, які надійшли на підприємство за звітний рік;
- вартість основних засобів, які вибули із підприємства за звітний рік;
- сума зносу на початок року та на кінець року;
- показники оновлення та вибуття засобів;
- придатність на початок та на кінець року, які визначаються у відсотках.

Коефіцієнт оновлення відображає питому вагу основних засобів, введених в експлуатацію протягом року, у їх загальному наявному обсязі, показує ступінь оновлення основних засобів на підприємстві.

Коефіцієнт вибуття відображає питому вагу основних засобів, що вибули з експлуатації протягом року в їх загальному обсязі, показує ступінь втрати підприємством основних засобів.

Як свідчать дані табл. 2.7, первісна вартість основних засобів у цілому за досліджуваний період зросла із 17520 тис. грн у 2018 році до 31120 тис. грн у 2022 році або на 77,6 %, що є позитивною тенденцією. Проте в динаміці процес придбання нових основних засобів має тенденцію до зменшення. Так, якщо у 2018 році підприємство придбало основних засобів на суму 6317 тис. грн, то у 2022 році – всього на суму 1182 тис. грн, що становить 18,7 % від показника 2018 року. При цьому, як показав аналіз даних табл. 2.6, надходження основних засобів відбувалося у складі машин і обладнання та транспортних засобів, корисний строк експлуатації яких складає 5 – років. Коефіцієнт приросту основних засобів засвідчує, що у КСП «Родниківка» з кожним роком погіршується процес оновлення основних засобів. У 2018 році коефіцієнт приросту основних засобів склав 0,35, а у 2022 році – 0,04, тобто практично відсутнє оновлення основних засобів.

Сума зносу і знос основних засобів у КСП «Родниківка», навпаки, мають тенденцію до зростання. Так, сума зносу основних засобів підприємства у 2022 році збільшилася в порівнянні із 2018 роком на початок і кінець року, відповідно,

на 117,5 % і 116,2 %. Станом на початок 2022 року знос основних засобів на підприємстві складав 73,8 %, а на кінець року – 83,0 %, що свідчить про вкрай негативну тенденцію показників використання основних засобів.

Придатність основних засобів додатково показує негативні процеси у складі основних засобів КСП «Родниківка». Так, на початок 2018 року придатність основних засобів на підприємстві складала 39,7 %, а на кінець 2022 року – 17,0 %. Це свідчить про те, що 83 % основних засобів повністю амортизовані і їх подальше використання потребує значних коштів для ремонтів і заміни основних механізмів.

Наочне відображення тенденції руху основних засобів у КСП «Родниківка» розглянемо на рис. 2.3.

Відсоток вибуття основних засобів у КСП «Родниківка» є надзвичайно низьким, особливо порівнюючи із показниками їх оновлення. В останні 2 роки аналізованого періоду підприємство взагалі не списувало з балансу зношені основні засоби.

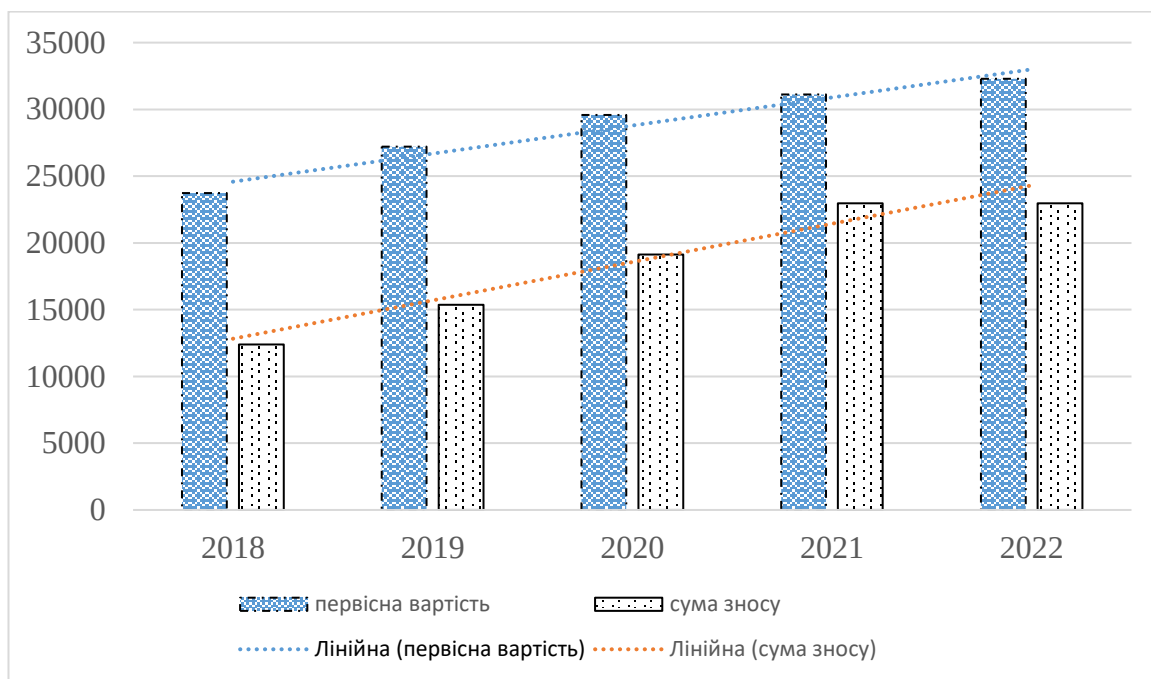

Рис. 2.3. Динаміка первісної вартості і суми зносу основних засобів у КСП «Родниківка»

За даними рисунка 2.3 можна простежити тенденцію зростання первісної вартості основних засобів у КСП «Родниківка» і збільшення зносу основних

засобів за 2018 – 2022 роки. Найбільш швидкими темпами зростає знос основних засобів у 2021 – 2022 роках.

Таким чином, основні засоби, що використовуються у виробничих процесах КСП «Родниківка» є значною мірою зношені, оновлення основних засобів має тенденцію до скорочення. Кількість сільськогосподарської техніки та обладнання до неї, що використовуються у виробничих процесах КСП «Родниківка», зменшується. За аналізовані роки підприємство придбало 2 трактори – Case IH MAGNYM, Case IH Puma 210 та деяке інше обладнання (табл. 2.8)

Таблиця 2.8

Динаміка машино – тракторного парку КСП «Родниківка», штук

Найменування	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. у % до 2018 р.
Case IH MAGNYM	-	1	1	1	1	х
Case IH Puma 210	-	-	-	1	1	х
John Deere 6910	-	1	1	1	1	х
Беларус – 892	1	1	1	1	1	100,0
К - 700	2	1	1	1	1	50,0
МТЗ-82 (з навігаційною установкою)	-	-	1	1	1	х
МТЗ – 82.1.26	3	3	3	2	2	66,7
Т-150	2	2	1	1	1	50,0
Т-150 К	1	1	1	1	2	50,0
Т - 152	-	1	1	1	1	х
Сівалки	9	7	7	7	8	88,9
Жниварки	5	4	4	3	3	60,0
Комбайни зернозбиральні	4	3	3	3	3	75,0
Комбайни кормозбиральні	2	2	1	1	1	50,0
Культиватори і луцильники	6	5	4	4	5	83,3
Плуги	5	5	4	4	4	80,0
Ґрунтообробні агрегати	3	3	4	4	4	133,3
Борони дискові	4	4	4	3	3	75,0

Проведений аналіз динаміки руху і складу основних засобів КСП «Родниківка» показує, що підприємство не надає уваги негативним тенденціям, які відбуваються. На підприємстві не має плану оновлення рухомого складу транспортних засобів і машин та обладнання. Високий ступінь зношеності усіх основних засобів призводить до неякісного виконання виробничих процесів, що в кінцевому результаті впливає на ефективність всього сільськогосподарського виробництва. Тому, на наш погляд, керівництву підприємства слід переглянути економічну політику щодо основних засобів.

Дослідження стану і ефективності використання основних засобів і сільськогосподарських підприємствах України в порівнянні із аналогічними підприємствами Німеччини засвідчує значні відмінності між ними: «У досліджених середньостатистичних господарствах Німеччини з подібною до України виробничою спеціалізацією та концентрацією виробництва на 1 га сільськогосподарських угідь припадає в 9,4 разів більше машин та обладнання, ніж у середньому по Україні. Рівень транспортного забезпечення німецьких господарств також вищий – у 10,4 разів» [31].

Таким чином, забезпеченість підприємства відповідними високоточними машинами і обладнанням сприяє збільшенню урожайності сільськогосподарських культур, а отже і валових зборів, доходів і прибутку. Це, у свою чергу, впливає на інвестиційну політику щодо придбання сучасних машин, механізмів, транспортних засобів.

2.3. Аналіз ефективності використання основних засобів

Перед аналізом основних засобів постають такі завдання, як: оцінка забезпеченості підприємства основними засобами; визначення складу та структури основних засобів, ступеня їх оновлення та вибуття; аналіз технічного стану основних засобів; визначення рівня капіталовіддачі, її динаміки, вивчення впливу зміни розміру основних засобів і капіталовіддачі на обсяг робіт; виявлення резервів підвищення капіталовіддачі, поліпшення використання

техніки; визначення шляхів зниження витрат на утримання та експлуатацію машин і механізмів; оцінка виявлених резервів і розроблення заходів щодо поліпшення використання активної частини основних засобів [32,33].

Для забезпечення конкурентоспроможності КСП «Родниківка» та отримання необхідної величини прибутку необхідно здійснювати постійний аналіз ефективності використання основних засобів та досліджувати фактори, які впливають на цю зміну. Використовуючи методи фінансового аналізу проведемо аналіз ефективності використання основних засобів у КСП «Родниківка» та визначимо вплив окремих факторів на його зміну.

Головними показниками забезпеченості сільськогосподарського підприємства основними засобами є: капіталозабезпеченість, капіталомісткість, капіталоозброєність, коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів у активах підприємства.

Капіталозабезпеченість розраховується відношенням середньорічної вартості основних засобів на 100 га сільськогосподарських угідь.

Капіталомісткість є величиною зворотною до капіталовіддачі. Цей показник дає можливість визначити вартість основних засобів на одну гривню виробленої продукції і характеризує забезпеченість підприємства основними засобами. За нормальних умов капіталовіддача повинна мати тенденцію до збільшення, а капіталомісткість – до зменшення.

Забезпеченість підприємства основними засобами визначається рівнем капіталоозброєності праці, що розраховується як відношення вартості основних засобів до середньооблікової чисельності працівників підприємства. Збільшення рівня капіталоозброєності є позитивним фактором.

Коефіцієнт балансової вартості основних засобів у активах підприємства визначається як відношення балансової вартості основних засобів (за вирахуванням суми їхнього зносу, тобто залишкової вартості) до вартості активів підприємства. Якщо коефіцієнт реальної вартості основних засобів у активах підприємства сягає критичної позначки (0,2 - 0,3), то реальний виробничий потенціал підприємства буде низьким і треба терміново знаходити джерела

коштів для додаткових інвестицій в основні засоби.

Як свідчать дані табл. 2.9 середньорічна первісна вартість основних засобів КСП «Родниківка» у 2022 році збільшилася в порівнянні із 2018 роком на 53,5 %, а вартість валової продукції (у постійних цінах 2010 року) на 24,2 %, із 10043 тис. грн у 2018 році до 14478 тис. грн у 2022 році. При цьому обидва ці показники в динаміці мають тенденцію до зростання, але необхідно врахувати інфляційні процеси, що відбуваються в країні, що призводить до зростання цін на відповідні основні засоби і сільськогосподарську продукцію.

Розмір площі сільськогосподарських угідь і середньооблікова чисельність працівників КСП «Родниківка» за досліджувані роки є незміною, відповідно, 1962 га і 100 осіб. Середньооблікова чисельність працівників у 2018-2020 роках складала 80 осіб.

Капіталозабезпеченість і капіталоозброєність праці у КСП «Родниківка» мають тенденцію до зростання, оскільки базові показники в розрахунку не змінювалися, окрім вартості основних засобів. Так, капіталозабезпеченість КСП «Родниківка» у 2022 році збільшилася порівняно із 2018 роком на 53,5 %, аналогічно як і вартість основних засобів, оскільки площа сільськогосподарських угідь не змінювалася. Капіталоозброєність праці у КСП «Родниківка» у 2018 – 2019 рр. збільшилася на 22,5 %. За нормальних умов господарювання капіталовіддача повинна мати тенденцію до збільшення, а капіталомісткість продукції до зменшення.

Капіталовіддачу обчислюють у вартісних або в натуральних вимірювачах. Цей показник прямо залежить від продуктивності праці і обернено – від капіталоозброєності. Для підвищення капіталовіддачі необхідно, щоб темпи зростання продуктивності праці випереджали темпи зростання її капіталоозброєності. Розрахунок продуктивності праці у КСП «Родниківка» проводився як відношення вартості валової продукції (у постійних цінах 2010 р.) до середньооблікової чисельності працівників. Проведені розрахунки показують, що продуктивність праці на підприємстві не має чіткої тенденції.

Таблиця 2.8

Ефективності використання основних засобів у КСП «Родниківка»

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2018 р., %
Середньорічна вартість основних засобів тис. грн.	20628	25476	29395	30347	31662	153,5
Валова продукція в постійних цінах 2010 р, тис. грн.:	10043	10596	8761	11374	12478	124,2
Площа с.-г. угідь, га	1962	1962	1962	1962	1962	100,0
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	80	80	80	100	100	125,0
Капіталозабезпеченість, тис. грн.	1051,38	1298,47	1498,22	1546,74	1613,76	153,5
Капіталоозброєність, тис. грн.	257,85	318,45	293,95	303,47	316,62	122,8
Продуктивність праці, тис. грн.	125,54	132,45	109,51	113,74	124,78	99,4
Темпи зростання продуктивності праці, %	-	105,5	82,8	96,3	109,7	-
Капіталовіддача, грн.	0,49	0,42	0,30	0,37	0,39	79,6
Темпи зростання капіталовіддачі, %	-	85,7	71,4	123,3	105,4	-
Капіталоємкість, грн.	2,05	2,40	3,36	2,67	2,54	123,8
Коефіцієнт балансової вартості основних засобів у активах	0,34	0,38	0,34	0,19	0,14	41,2

Найвищим цей показник був у 2019 році, а найнижчим – у 2020 році. Показник продуктивності праці у КСП «Родниківка» у 2022 році на 0,6 % був нижчим, ніж у 2018 році. Темпи зростання продуктивності праці не мають чітко вираженої тенденції і є досить низькими на підприємстві. Лише у 2019 і 2022 роках темпи зростання продуктивності праці перевищили 100 %.

Темпи зростання капіталовіддачі у КСП «Родниківка» також не мають чітко вираженої тенденції, а сам показник є досить низьким. Практично цей показник знаходиться на одному рівні із темпом зростання продуктивності праці. В результаті можна зробити висновок, що використання основних засобів не забезпечує суттєвого зростання продуктивності праці у КСП «Родниківка».

Коефіцієнт балансової вартості основних засобів у активах КСП «Родниківка» має тенденцію до зниження, знаходиться на низькому рівні, що свідчить про негативні тенденції інвестиційної політики керівництва щодо основних засобів.

Визначено, що підвищення ефективності використання основних засобів сільськогосподарських підприємств в Україні, перш за все, передбачає наявність довгострокового плану дій, що має бути спрямований на розширення матеріально-технічного складу та вдосконалення структури основних засобів, підвищення рентабельності їх використання.

Капіталоємкість – це показник, що обернений до капіталовіддачі. Він свідчить про те, скільки використовується основних засобів для виробництва продукції вартістю в 1 грн. Як показує аналіз показника капіталоємкості у КСП «Родниківка» з кожним роком використовується усе більше основних засобів на виробництво продукції вартістю в 1 грн. Так, у 2018 році для виробництва 1 грн сільськогосподарської продукції використовувалося основних засобів на суму 2,05 грн, а у 2022 році – 2,54, що на 23,8 % більше.

Проведений аналіз стану і ефективності використання основних засобів у КСП «Родниківка» засвідчив, що основні засоби на підприємстві використовуються неефективно. Практично усі основні засоби підприємства зношені на 70-80 %%, їх частка в активах постійно зменшується. Рівень

ефективності їх використання за досліджуваний період є низьким, використання основних засобів не призводить до суттєвого зростання продуктивності праці. Основною причиною такого стану є інтенсивне використання активної частини основних засобів, що призводить до втрати ними продуктивності, а отже і зносу. Це потребує шукати резерви і шляхи підвищення ефективності використання наявних основних засобів для підвищення ефективності їх використання, що сприятиме безпосередньо:

- збільшенню обсягу виробництва продукції без додаткових капітальних вкладень на продукцію, яка користується попитом;
- скороченню витрат у розрахунку на одиницю продукції для підвищення прибутковості;
- прискоренню процесу оновлення основних темпів та темпів зростання продуктивності праці;
- скороченню витрат від морального зносу устаткування та машин.

Керівництву підприємства слід скласти план оновлення основних засобів, переглянути методи нарахування амортизації активної частини основних засобів. Пасивну частину основних засобів (будинки, споруди) слід дооцінити до справедливої вартості, оскільки їх знос наближається до 100%, але вони мають ще запас вартості, який можна використовувати без додаткових суттєвих поліпшень.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У КСП «РОДНИКІВКА»

Сучасні воєнно-пандемічні та інші кризові умови функціонування сільськогосподарських підприємств впливають на їх матеріально-технічну базу, зокрема, на своєчасне оновлення і поліпшення рухомої частини основних засобів. Ці основні засоби безпосередньо задіяні у виробничих процесах і тому від їх стану залежить рівень процес виробництва сільськогосподарської продукції і в цілому ефективність господарської діяльності. На ефективність управління інвестиційними процесами в частині основних засобів значний вплив має обліково-інформаційна система, яка забезпечує управлінський менеджмент підприємств необхідною інформацією. Тому побудова первинного, аналітичного і синтетичного обліку основних засобів кожного підприємства має забезпечувати своєчасну, достовірну, релевантну інформацію для потреб управління.

В організації обліку основних засобів КСП «Родниківка» нині існують певні недоліки, що негативно впливають як на організацію безпосередньо обліку, так і на ефективність управління основними засобами підприємством у цілому. Це стосується організаційної, технологічної та документальної частин, тому варто потребує уваги поліпшення первинного обліку та оптимізація форм первинної документації. Первинний облік основних засобів у КСП «Родниківка» ведуть відповідно до вимог і за формами, які затверджені Наказом Мінагрополітики від 27.09. 2007 року № 701 «Про затвердження спеціалізованих форм первинних документів з обліку основних засобів та інших необоротних активів сільськогосподарських підприємств та Методичних рекомендацій щодо їх застосування» та Наказу Міністерства фінансів України від 30.9.2003 № 561 «Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів. Первинні документи, які були розроблені у 2007 році», застосовуючи як спеціалізовані, так і типові форми первинних документів з обліку основних засобів. Спеціалізовані форми первинних документів застосовують для відображення процесів надходження, вибуття, поліпшення основних засобів, а типові форми первинних

документів використовують для даних, необхідних для аналітичного обліку основних засобів. Проте, вказані первинні документи і первинні регістри аналітичного обліку не у повній мірі врахували вимоги до визнання та відображення в обліку різноманітність процесів руху та стану основних засобів. Тому первинний облік основних засобів потребує удосконалення безпосередньо змісту первинних документів щодо надходження, вибуття та їх переоцінки. Так, Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (форма № ОЗ-1) містить показник «Первісна (балансова вартість)» (графі 7). Відповідно до вимог НП(С)БО 7 «Основні засоби» первісна (історична) вартість об'єкта відображає усі витрати, пов'язані із його придбанням, створенням та доведенням до стану, придатного до використання із запланованою метою. Балансова вартість – це та вартість, за якою основні засоби відображаються у підсумку балансу (звіту про фінансовий стан), тобто залишкова вартість. Отже, первісна і балансова вартість – це різні поняття, які по різному визначаються і у Акті (форма № ОЗСГ-1) у графі 7 слід записати (Первісна вартість) (додаток Б).

Графи з 11 по 14 містять інформацію щодо норми амортизаційних відрахувань, в тому числі на повне відновлення і капітальний ремонт, поправочний коефіцієнт. Ці показники є застарілими і не потребують їх відображення. Показник «Сума амортизації (зносу) за даними переоцінки на ____ 20__ р. або за документами придбання» також втратив своє значення. У цій графі слід відобразити лише суму дооцінки (уцінки) станом на певну дату для наступного нарахування амортизації на суму переоцінки відповідно до методу амортизації, який в обліковій політиці визначено для даного об'єкта основних засобів. Амортизація, яка буде нарахована на дооцінену частину об'єкта основних засобів відображається у складі фінансового результату наступними бухгалтерськими записами (табл. 3.1). Згідно вимог НП(С)БО 7 «Основні засоби» визнання прибутку від використання капіталу у дооцінках за операціями з нарахування амортизації на дооцінену частину основних засобів може відображатися в обліку у терміни, встановлені обліковою політикою підприємства (щомісячно або щоквартально, або раз в рік).

Таблиця 3.1

Відображення в обліку операцій з дооцінки основних засобів
у КСП «Родниківка»

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Д-т	К-т	
1	Дооцінено залишкову вартість об'єкта основних засобів до справедливої вартості	10	41	55600
2	Дооцінено суму зносу об'єкта	41	13	10000
Нарахування амортизації на дооцінену частину об'єкта основних засобів та використання капіталу у дооцінках				
3	Нараховано амортизацію на балансову вартість об'єкта основних засобів за встановленим методом амортизації за звітний період	23	13	5000
4	Нараховано амортизацію на суму дооцінки об'єкта основних засобів за встановленим методом амортизації за звітний період	23	13	1000
5	Використання капіталу у дооцінках у частині нарахованої амортизації дооціненого об'єкта	41	441	1000

Тому у Акті приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (форма № ОЗ-1) необхідно відобразити суму переоцінки і дату здійснення цієї операції. А у Розрахунку нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних активів (форма № ОЗСГ-5), Зведеній відомості нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних активів за звітний рік (форма № ОЗСГ-7) слід до кожного об'єкта, який був дооцінений, відкривати додатковий рядок, у якому вказувати суму дооцінки (залишкову суму дооцінки об'єкта основних засобів) і у загальноприйнятому порядку – суму амортизації за звітний період.

Бухгалтерія КСП «Родниківка» обліковою політикою щодо основних засобів не передбачила визначення ліквідаційної вартості для окремих об'єктів основних засобів. Вважаємо, що такі операції мають місце відповідно до вимог НП(С)БО 7 «Основні засоби». Тому в Акті приймання-передачі основних засобів пропонуємо виділити окрему графу для відображення ліквідаційної вартості відповідного об'єкта основних засобів.

Узагальнення аналізу первинних документів з обліку руху основних засобів у КСП «Родниківка» дозволив виокремити основні зміни, які слід відобразити у

кожному із них (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2

Пропозиції щодо змін у типових формах первинного обліку основних засобів

Типові форми первинного обліку	Показники типових форм первинного обліку основних засобів, які слід	
	вилучити	додати
1	2	3
ОЗСГ-1 Акт приймання-передачі внутрішнього переміщення) основних засобів	Балансова (гр. 7)	Справедлива (гр. 7)
	Код норми амортизаційних відрахувань (гр. 11)	Група основних засобів (гр. 11)
	Норми амортизаційних відрахувань: на повне відновлення, на капітальний ремонт (гр. 12 -13)	Строк корисного використання (гр. 12)
	Поправочний коефіцієнт (гр. 14)	Метод нарахування амортизації (гр. 13)
	на 20 р. (гр. 17)	Ліквідаційна вартість (гр. 14)
ОЗСГ-3 Акт на списання основних засобів	За даними переоцінки на __20__р. за документами придбання (гр. 7)	—
	Код норми амортизаційних відрахувань (гр. 11)	Група основних засобів (гр. 11)
	Норми амортизаційних відрахувань: на повне відновлення, на капітальний ремонт (гр. 12 -13)	Строк корисного використання (гр. 12)
	Дата початку сплати за основні засоби (місяць, рік) (гр. 18)	Метод нарахування амортизації (гр. 13)
		Ліквідаційна вартість (гр. 14)
ОЗСГ-4 Акт на списання автотранспортних засобів	За даними переоцінки на __20__р. за документами придбання (гр. 7)	Знос (гр. 7)
	Код норми амортизаційних відрахувань (гр. 11)	Група основних засобів (гр. 11)
	Норми амортизаційних відрахувань: на повне відновлення, на капітальний ремонт (гр. 12 -13)	Строк корисного використання (гр. 12)
	Пробіг після останнього капітального ремонту, км (гр. 19)	Метод нарахування амортизації (гр. 13)
		Ліквідаційна вартість (гр. 19)

Бухгалтерія КСП «Родниківка» оснащена комп'ютерною технікою, що

дозволяє розробити макети первинних документів, увести додаткові показники, заповнення яких буде забезпечити підвищення інформативності та достовірності інформації, посилення контролю за рухом основних засобів та ефективністю їх використання.

Аналізуючи аналітичні показники основних засобів слід відмітити, що діючі форми первинної документації з обліку основних засобів та інвентаризаційні описи дублюють один одного. Порівнюючи Інвентарну картку обліку основних засобів (форма № ОЗ-6) та Опис інвентарних карток з обліку основних засобів (форма № ОЗ-7) з Актом приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (форма № ОЗСГ-1), можна дійти висновку, що в них відсутня лише інформація про висновок приймальної комісії й підписи її членів. Однак процес складання Акта (форма № ОЗСГ-1) та виписування інвентарних карток засвідчує про позитивний висновок комісії, адже якщо об'єкт не відповідає технічним умовам, то інвентарна карта не відкривається. Якщо доповнити Інвентарну картку обліку основних засобів підписами членів комісії, можна значно скоротити Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (форма № ОЗСГ-1).

Запропоновані міроприємства з удосконалення первинного і аналітичного обліку основних засобів у КСП «Родниківка» сприятиме достовірному і своєчасному відображенню операцій зі стану і руху основних засобів та прийняттю відповідних управлінських рішень.

ВИСНОВКИ

В сучасних умовах господарювання сільськогосподарських підприємств особливе місце посідають основні засоби, особливо сільськогосподарська техніка і обладнання до неї. Тому достовірний і своєчасний облік основних засобів є запорукою прийняття своєчасних управлінських рішень.

1. Обліковою політикою КСП «Родниківка» встановлено, що облік і звітність побудовані на підставі національних положень бухгалтерського обліку. Для забезпечення первинного обліку основних засобів у КСП «Родниківка» використовують спеціалізовані форми первинних документів, які розроблені і затверджені Наказом Мінагрополітики від 27.09.2007 № 701 «Про затвердження спеціалізованих форм первинних документів з обліку основних засобів та інших необоротних активів сільськогосподарських підприємств та Методичних рекомендацій щодо їх застосування».

2. Аналітичний облік основних засобів здійснюють в Інвентарній картці основних засобів (форма № ОЗ-6). Показники Картки обліку руху основних засобів (форма № ОЗ-8) переносять у таблицю «Аналітичні дані до рахунків 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи», які містяться у відомості № 4.1 с.-г. аналітичного обліку по рахунках: 10 «Основні засоби»; 11 «Інші необоротні матеріальні активи», яка відкривається до журналу-ордеру 4 А с.-г. за рахунками 10, 11, 12, 13.

3. Первісна вартість основних засобів КСП «Родниківка» у цілому за досліджуваний період зросла із 17520 тис. грн у 2018 році до 31120 тис. грн у 2022 році або на 77,6 %, що є позитивною тенденцією. Проте в динаміці процес придбання нових основних засобів має тенденцію до зменшення. Так, якщо у 2018 році підприємство придбало основних засобів на суму 6317 тис. грн, то у 2022 році – всього на суму 1182 тис. грн, що становить 18,7 % від показника 2018 року. При цьому, як показав аналіз даних табл. 2.6, надходження основних засобів відбувалося у складі машин і обладнання та транспортних засобів, корисний строк експлуатації яких складає 5 – років. Коефіцієнт приросту

основних засобів засвідчує, що у КСП «Родниківка» з кожним роком погіршується процес оновлення основних засобів. У 2018 році коефіцієнт приросту основних засобів склав 0,35, а у 2022 році – 0,04, тобто практично відсутнє оновлення основних засобів.

4. Станом на початок 2022 року знос основних засобів на підприємстві складав 73,8 %, а на кінець року – 83,0 %, що свідчить про вкрай негативну тенденцію показників використання основних засобів. Придатність основних засобів додатково показує негативні процеси у складі основних засобів КСП «Родниківка». Так, на початок 2018 року придатність основних засобів на підприємстві складала 39,7 %, а на кінець 2022 року – 17,0 %. Це свідчить про те, що 83 % основних засобів повністю амортизовані і їх подальше використання потребує значних коштів для ремонтів і заміни основних механізмів.

5. Капіталозабезпеченість і капіталоозброєність праці у КСП «Родниківка» мають тенденцію до зростання, оскільки базові показники в розрахунку не змінювалися, окрім вартості основних засобів. Так, капіталозабезпеченість КСП «Родниківка» у 2022 році збільшилася порівняно із 2018 роком на 53,5 %, аналогічно як і вартість основних засобів, оскільки площа сільськогосподарських угідь не змінювалася. Капіталоозброєність праці у КСП «Родниківка» у 2018 – 2019 рр. збільшилася на 22,5 %. За нормальних умов господарювання капіталовіддача повинна мати тенденцію до збільшення, а капіталомісткість продукції до зменшення.

6. Проведений аналіз стану і ефективності використання основних засобів у КСП «Родниківка» засвідчив, що основні засоби на підприємстві використовуються неефективно. Практично усі основні засоби підприємства зношені на 70-80 %%, їх частка в активах постійно зменшується. Рівень ефективності їх використання за досліджуваний період є низьким, використання основних засобів не призводить до суттєвого зростання продуктивності праці.

7. Первинний облік основних засобів потребує удосконалення безпосередньо змісту первинних документів щодо надходження, вибуття та їх переоцінки. Бухгалтерія КСП «Родниківка» оснащена комп'ютерною технікою,

що дозволяє розробити макети первинних документів, увести додаткові показники, заповнення яких буде забезпечить підвищення інформативності та достовірності інформації, посилення контролю за рухом основних засобів та ефективністю їх використання.

Аналізуючи аналітичні показники основних засобів слід відмітити, що діючі форми первинної документації з обліку основних засобів та інвентаризаційні описи дублюють один одного. Порівнюючи форми ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку основних засобів» та ОЗ-7 «Опис інвентарних карток з обліку основних засобів» з ОЗСГ-1 «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів», можна дійти висновку, що в них відсутня лише інформація про висновок приймальної комісії й підписи її членів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аніщенко Г.Ю., Кучеренко Т.Є., Мельник Л.Ю. Бухгалтерський облік операцій з безоплатного одержання основних засобів: удосконалення методики та практики // Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія «Економічні науки». 2021. 1. С. 3-19.
2. Галецька Т.І., Хазанюк А.М. Особливості обліку основних засобів на підприємстві та шляхи його вдосконалення // Національний університет «Острозька академія». 2020. URL: <https://bit.ly/3EUtmYL> (дата звернення 11.05.2023).
3. Гарна С.О., Гончар В.О. Проблеми обліку основних засобів та шляхи їх вирішення. URI: <http://www.sworld.com.ua/konfer37/344.pdf> (дата звернення 03.05. 2023).
4. Гресь Н.Л. Інвентарний номер основного засобу: порядок присвоєння та використання. Облік і фінанси. 2018. № 1(79). С. 39-44.
5. Задорожний З. Проблемні питання обліку руху матеріальних необоротних активів. Бухгалтерський облік і аудит. 2016. № 10. С.12- 16. 8. Інструкція з інвентаризації
6. Задорожний З-М, Муравський В., Костецький Я. Удосконалення обліку необоротних активів у системі ефективного управління ними. 2022. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2022. Том 5 (46). С. 149–160. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.5.46.2022.3791> (дата звернення 05.05 2023)
7. Захарчук О.В. Сучасний стан та перспективи розвитку основних виробничих засобів сільського господарства // Економіка АПК. 2019. № 11. С. 49 – 57.
8. Джеджула В.В., Єпіфанова І.Ю., Волоська Н.Р. Сутність поняття «основні засоби» // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2016. № 4 (04). С. 127 – 131. URI: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/4_2016/27.pdf (дата звернення 05.05 2023).

9. Єгорова О.В., Дорогань-Писаренко Л.О., Рудич А.І. Аналіз використання основних засобів сільськогосподарських підприємств: галузевий аспект // Економічний аналіз. 2016 рік. Том 26. № 1. С. 107-112.

10. Єрмаков О. Ю., Труш Н. І. Ресурсно-технічне забезпечення сільськогосподарських підприємств : монографія. Київ : ЦП «Компринт». 2012. 173 с.

11. Єршова Н.Ю. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами підприємств: стратегічний аспект // Економіка і суспільство. 2018. № 14. С. 894 – 904.

12. Іванишин В. В. Організаційно-економічні засади відтворення і ефективного використання технічного потенціалу аграрного виробництва : монографія. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2011. 350 с.

13. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Інструкція від 30.11.1999 № 291 (zareestrovano в Міністерстві юстиції України 21 грудня 1999 р. за № 893/4186). База даних Законодавство України / ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення 13.06.2023).

14. Кафка С.М. Економічний і бухгалтерський підходи до оцінки необоротних активів. Облік і фінанси. 2017. № 1. С. 33-40.

15. Колісник О.П., Приходько К.К. Облік і контроль основних засобів в умовах воєнного стану // Проблеми сучасних трансформацій. Серія: Економіка та управління. 2023. № 7. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-09-03>. (дата звернення 13. 09. 2023)

16. Коритний О.В. Шляхи вдосконалення документального забезпечення обліку основних засобів в сільськогосподарських підприємствах // Облік і фінанси. 2018. № 1 (79). С. 53 – 58.

17. Кроп О.П., Кірейцев Г.Г. Удосконалення обліку основних засобів // Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси. 2013. Вип. 10 (3). С. 380-386. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2013_10%283%29__64 (дата звернення 11.06.2023).

18. Кустріч Л.О. Особливості залучення інвестицій у сільське господарство: сучасний стан і тенденції розвитку. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 24. С. 37-42.

19. Кучеренко Т.Є. Сучасні вимоги до обліку основних засобів. Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітні аспекти: Зб. Наук. пр. за мат. III Всеукр. Наук.-практ. Конф. м. Дніпро, 28-29 березня 2019 р. Дніпро: НМетАУ, 2019. Ч.1. С. 192-198.

20. Кучеренко Т. Застосування типових та спеціалізованих форм первинних документів на сільськогосподарському підприємстві // Баланс-Агро. 2017. № 7. С. 4 – 9.

21. Кучеренко Т.Є. Проблеми документального забезпечення господарських операцій в сільськогосподарських підприємствах [Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції «Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин», 25 – 26 травня 2017 р. Видавець «Сочінський», 2017. 156. С. 58 – 60.

22. Кучеренко Т.Є. МСБО 16 «Основні засоби» відповідно до національних стандартів і податкового законодавства / Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. Умань: УНУС, 2016. Вип. 88. Ч. 2: Економічні науки. С. 33-39.

23. Левченко О.П. Проблеми організації обліку основних засобів та шляхи їх вирішення // Молодий вчений. 2017. № 1.1 (41.1). С. 64 – 67.

24. Лупенко Ю. О., Захарчук О. В., Могилова М. М. Наукове забезпечення техніко-технологічного оновлення аграрного виробництва в Україні. Економіка АПК. 2017. № 5. С. 5-12.

25. Любар О.О. Організація обліку довгострокових інвестицій та джерел їх фінансування // Ефективна економіка. 2019. № 4. URL: : http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/4_2019/59.pdf (дата звернення 06.05. 2023).

26. Маренич, Т. Г., Луценко О.А. Методичні підходи до оцінки ефективності використання основних засобів // Вісник Харківського

національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки. 2012. Вип. 127. URL: http://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_127/05.pdf (дата звернення 10.08.2023).

27. Матюха М.М. Удосконалення організації управлінського обліку та формування управлінської звітності основних засобів. Інтернаука. 2019. № 5(67), URL: <https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/12480/3/15562599453609.pdf> дата звернення: 17.05.2023).

28. Матеріально-технічне забезпечення сільського господарства України : посібник / [Лупенко Ю. О., Захарчук О. В., Вишневецька О. В. та ін.] ; за ред. Ю. О. Лупенка та О. В. Захарчука. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2015. 144 с.

29. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів. — Наказ Міністерства фінансів України від 30.9.2003 № 561. База даних Законодавство України / ВР України. URL: <http://www.dtkk.com.ua/show/2bid03212.html> (дата звернення: 12.05.2022).

30. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби»: наказ Комітету з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. База даних Законодавство України / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014#Text (дата звернення 11.05.2023).

31. Могилова М. М. Основні засоби сільськогосподарських підприємств : стан, оцінка, відтворення : монографія. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2016. 404 с.

32. Мулик Т.О., Материнська О.А., Пльонсак О.Л. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 288 с

33. Мулик Т.О., Цуркан А.О. Інформаційно-організаційні засади аналізу основних засобів в управлінні реальними інвестиціями // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки. 2018. Вип. 29 (2). С. 173-177.

34. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ МФУ від 27.04.2000 № 92. База даних Законодавство України / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення 11.05.2023).

35. Огляд збитків від війни в сільському господарстві України. Непряма оцінка пошкоджень. Другий випуск 10 листопада 2022. URL: <https://minagro.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/damagesreport> (дата звернення 07.05. 2023).

36. Оляднічук Н. В., Кучеренко Т. Є., Іванова Н. А., Підлубна О. Д. Удосконалення документального забезпечення обліку основних засобів // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». 2019. № 5. С. 23-38.

37. Петренко А.Я., Попова В.Д. Організація обліку основних засобів та шляхи її вдосконалення // Мукачівський державний університет. 2018. № 18. С. 994-1001. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/138.pdf (дата звернення 05.06. 2023).

38. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій. Затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291. База даних Законодавство України / ВР України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11> (дата звернення 10.10. 2023).

39. Податковий кодекс України. База даних Законодавство України / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 01.06. 2023).

40. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку. Наказу Міністерства фінансів України № 467 від 28.12. 2023 р. База даних Законодавство України / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0323-23#Text> (дата звернення 07.07 2023).

41. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань № 879 від 2.09.2014 р. Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення 19.08. 2023).

42. Потриваєва Н.В. Сучасні проблеми обліку основних засобів в системі діючого законодавства// Інноваційна економіка. 2014. № 3. С. 228–232. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2014_3_34 (дата звернення: 10.07.2023).

43. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. База даних Законодавство України / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 02.05. 2023).

44. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів: Наказ Міністерства аграрної політики України від 30 вересня 2003 року № 561. База даних Законодавство України / ВР України. URL: <https://zakon.help/law/561/> (дата звернення 06.06. 2023).

45. Про затвердження спеціалізованих форм первинних документів з обліку основних засобів і інших необоротних активів сільськогосподарських підприємств та методичних рекомендацій щодо їх застосування: Наказ Міністерства аграрної політики і продовольства від 27.09. 2007 р. № 701 База даних Законодавство України / ВР України. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN32622.html (дата звернення 08.05. 2023).

46. Пчелинська О. Особливості обліку вибуття основних засобів в умовах воєнного стану в Україні // Економіка і суспільство. 2023. № 1. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-13> (дата звернення 06.05. 2023).

47. Роева О.С. Проблемні питання первинного обліку основних засобів. Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. 2010. Вип. 7 (25). Ч. 3. С. 74-78.

48. Селіванова Н.М., Качанова Н.С. Організаційно-методичні аспекти компонентного обліку основних засобів в умовах переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності // Економіка: реалії часу. 2020. № 1 (47). С. 53 – 60. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2020/ No1/53.pdf> (дата звернення 10.05.2023).

49. Сітковська А.О., Савенко А.О., Капуста М.Ю. Технічне забезпечення аграрних підприємств як фактор підвищення конкурентоспроможності // Агросвіт. 2022. № 1. С. 53-57.

50. Сьомченко, В., Саєнко, О., Боровіков, О. Управління ефективністю використання основних засобів підприємств аграрного сектору та визначення напрямів її підвищення // Фінансові стратегії інноваційного розвитку економіки.

2023. №1 (57). С. 51-55. URL: <https://doi.org/10.26661/2414-0287-2023-1-57-08> (дата звернення 06.06. 2023).

51. Радіонова Н. Й., Ременюк Л.М. Шляхи удосконалення бухгалтерського обліку і контролю основних засобів // Ефективна економіка. 2015. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4548> (дата звернення 10.05. 2023).

52. Шаровська Т.С., Мальченко Г.В. Сучасна проблематика обліку основних засобів // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2019. № 3 (20). С. 543-549. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/20_2019/83.pdf (дата звернення 26.05.2023).

53. Фрайман А.В., Селіванова Н.М. Удосконалення організації обліку основних засобів в період карантину // Економіка: реалії часу. 2022. № 2 (60). С. 68-81. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2022/No2/68.pdf> (дата звернення 10.05. 2023).

54. Яковишина Н.А., Яковенко К.А. Теоретичні основи обліку основних засобів // Молодий вчений. 2018. № 5 (57). С. 779-782. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/5/180.pdf> (дата звернення 20.05. 2023).

ДОДАТОК А

НАКАЗ про облікову політику підприємства

2 січня 2021 року

КСП «Родниківка»

Згідно із Законом України від 16.07.1999 р. № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та відповідно до Положень (стандартів) бухгалтерського обліку П(С)БО з метою забезпечення єдиних принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності,

НАКАЗУЮ:

1. На основі П(С)БО забезпечити незмінність правил, якими слід керуватися у веденні бухгалтерського обліку, складанні і поданні фінансової звітності.

2. Ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності здійснювати за журнально-ордерною формою.

3. Установити межу суттєвості при складанні фінансової звітності в розмірі 100 грн.

4. Активи і зобов'язання підприємства відображати у звітності лише за умови, що вони відповідають таким критеріям:

- їхня оцінка може бути достовірно визначена;
- існує ймовірність отримання або втрати майбутніх економічних вигод;

5. Бухгалтерський облік основних засобів здійснювати згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби». Класифікацію основних засобів у бухгалтерському обліку здійснювати на підставі п.5 П(С)БО 7.

Первісна вартість основних засобів формується згідно з пп. 8-15 П(С)БО 7.

Амортизації підлягають всі основні засоби, крім землі. Нарахування амортизації здійснювати протягом строку корисного використання об'єкта і припиняти на період його реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання та консервації. Амортизацію основних засобів у бухгалтерському обліку нараховувати із застосуванням методів, викладених у п. 26 П(С)БО 7.

Нарахування амортизації починати з місяця, наступного за тим, у якому об'єкт основних засобів став приданим для корисного використання, і припиняти з місяця, наступного за місяцем вибуття об'єкта основних засобів.

Нарахування амортизації з метою оподаткування здійснювати згідно із статтею 8 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств». Суми амортизації визначати із застосуванням норм амортизації, встановлених п. 8.6. вищезазначеного Закону.

Об'єкт основних засобів виключати з активів у разі його продажу, безоплатної передачі або невідповідності критеріям активу.

6. Одиницею бухгалтерського обліку запасів є вид запасів (найменування або група).

Первісну вартість запасів, придбаних за плату, визначати за собівартістю запасів згідно з п. 9 П(С)БО 9 «Запаси». Первісну вартість запасів, виготовлених на підприємстві, визначати згідно з П(С)БО 16 «Витрати».

У бухгалтерському обліку та фінансовій звітності запаси підприємства відображати за меншою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації.

При відпусканні запасів у виробництво, продаж або іншому вибутті здійснювати оцінку запасів за методом середньозваженої собівартості. До всіх одиниць бухгалтерського обліку запасів, що мають однакове призначення та однакові умови використання, застосовується лише один з методів оцінки запасів. Запаси, що належать підприємству, обліковувати на відповідних рахунках бухгалтерського обліку класу 2 «Запаси».

7. Малоцінні та швидкозношувані предмети, що належать до необоротних активів, обліковувати на рахунку 11 «Інші необоротні матеріальні активи». На вартість малоцінних та швидкозношуваних предметів, що належать до необоротних активів, нараховувати знос і обліковувати його на рахунку 132 «Знос інших необоротних матеріальних активів».

Малоцінні та швидкозношувані предмети, що належать до запасів, обліковувати на рахунку 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети». Вартість МШП, переданих в експлуатацію, списувати з балансу на рахунки обліку витрат. Для забезпечення збереження зазначених предметів в експлуатацію організувати належний контроль і оперативний облік у кількісному вираженні за місцями експлуатації протягом строку їхнього фактичного використання.

8. Дебіторську заборгованість відображати в балансі за чистою реалізаційною вартістю на дату балансу. Чисту реалізаційну вартість визначати як різницю між сумою дебіторської заборгованості та резервом сумнівних боргів за продукцію, товари встановити в розмірі 5% від загальної суми такої заборгованості.

9. Згідно з П(С)БО 4 «Звіт про рух грошових коштів» грошовими коштами вважати готівку, кошти на рахунках у банках і депозити на вимогу. Грошові кошти обліковувати на відповідних рахунках класу 3 «Кошти, розрахунки та інші активи».

10. Наперед сплачені суми орендної плати, передплати періодичних видань, плати на рекламні послуги та інші витрати, що віднесені до наступних періодів, обліковувати у складі витрат майбутніх періодів.

11. Доходи визнавати та оцінювати згідно з П(С)БО 15 «Дохід».

12. Класифікацію та визнання витрат здійснювати згідно з П(С)БО 16 «Витрати».

13. До виробничої собівартості продукції включати:

- прямі витрати;
- виробничі накладні витрати.

14. Постійні виробничі накладні витрати розподіляти на одиницю продукції, виходячи з нормальної виробничої потужності виробничого обладнання.

15. Витрати, що не пов'язані з операційною діяльністю і не включаються до собівартості реалізованої продукції, відносити до витрат звітного періоду.

16. Витрати, що пов'язані з операційною діяльністю і не включаються до собівартості реалізованої продукції, кваліфікувати згідно з П(С)БО 16 «Витрати».

17. Доходи і витрати включати до «Звіту про фінансові результати» і на підставі принципів нарахування та відповідності відображати в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності в тих періодах, яких вони стосуються.

18. Затвердити систему оплати праці працівникам виробництва – згідно обсягу виконаних робіт, адміністративному персоналу – не менше мінімальної заробітної плати, встановленої чинним законодавством.

19. Оподаткування здійснювати згідно з чинним законодавством України.

20. У разі прийняття нових законодавчих актів або внесення змін (доповнень) у чинні П(С)БО вносити відповідні зміни (доповнення до цього наказу).

Відповідальність за внесення таких змін і доповнень покласти на головного бухгалтера підприємства.

Керівник підприємства _____

Головний бухгалтер _____

